Hiika Iimaanaa fi Wanta Isa diiguu

Description

Jalqaba irratti wantoota barbaachisoo keessaa hiika iimaanaa fi wanta isa faallessuu dubbachuu barbaanna. Gabaabinnaanis taâ€™uu mata duree iimaanaa fi diiggaa isaa (kufrii) keessatti dhimmoota barbaachisoo garii qorannoo keenyaan hidhata qabu akeekna. Hiikkaa iimaanaa ilaalchisee dubbiin keenya haala armaan gadiitiin taâ€™a:

Qurâ€™aanaa fi Sunnah keessatti jechoota biroo caalaa iimaanni irra deddeebiâ€™uun dubbatamee jira. Iimaanni hundee amantiiti, namoonni dukkana keessaa gara ifaatti iimaanan bahu. Iimaanni namoota gammachuu fi gidiraa, nama jaallatu qabanii fi diina itti taâ€™an adda baasa. Akkuma Ibn Taymiyaan jedhu:
â€œNabiyyiin (sallallahu aleyh wassallam) jecha iimaanaa kanaan wanta barbaadame fi wanta isa faallessu ibsa ragaa biraa hin barbaachisne ibsee jira. Kanaafi,moggaafama maqaalee akkanaatiif gara ibsa Rabbii fi Ergamaa Isaatti (SAW) deebiâ€™uun dirqama. Dhugumatti ibsi kuni fayyisaa fi gahaadha. Inumaa, hiikni maqaalee kanniinii galuumsa himaa keessatti namoota addaati fi wali galaatiif kan beekkameedha. Inumaa, namni hiika iimaanaa ilaalchisee wanta Khawaariji fi Murjiâ€™aan jedhan yoo itti xinxallee, hiikni isaanii Ergamaa akka faallessu ni beeka.â€• (Majmuuâ€™al-Fataawaa-7/287)

(Khawaarij- ummata kana keessatti firqaa (garee adda baate) jalqabaati. Namoota badii gurguddaa shirkii fi kufrii gadi jiran hojjatan ni kafarsiisu. Sahaabota garii irraa of qulqulleessu, hoggantoota irratti finciluu ni hayyamu. Garee adda addaa qabu.
Murjiâ€™aan garee keeyyattoota Qurâ€™aanaa waadaa fi abdii fudhatanii fi hojii iimaana irraa duubatti harkisaniidha (hojiin iimaana keessa hin seenu jedhu.) Kutaa adda addaa qabu.)

Iimaanni murtiwwan Rabbii fi Ergamaa Isaa (sallallahu aleyh wassallam) irraa fudhataniidha. Wanta namoonni yaadaa fi fedhii qullaa isaaniitiin murteessanii miti.

1-Hiikkaa Iimaanaa–Kutaa 1ffaa

(Akka lugaatti **iimaana** jechuun **amanuu**, **dhugoomsudha.**)
Shari’aa keessatti immoo Qur’aanaa fi hadiisa irratti hundaa’un ahli sunnah wal jam’aa iimaanni dubbii fi hojii akka taâ€™ee hiikanii jiru: **dubbii qalbii fi dubbii arrabaa, hojii qalbii fi hojii qaamoleeti.** Kana irratti wal galteen akka jiru beektonni baayâ€™een dubbatanii jiru, kan akka Abdul Barr, kitaaba isaa â€œTamhiidâ€• jedhu keessatti. Warri Sunnah keeyyattoota Qurâ€™aanaa fi hadiisota Nabiyyii iimaanni qalbiin dhugoomsu, arrabaan mirkaneessu fi qaamoleen hojjachuu akka taâ€™e agarsiisan hordofuun hiika kana fudhachuu fi harka kennuun qunnamanii jiru.
(Qalbiin dhugoomsun **dubbii qalbii** keessa seena. Hojiin qalbii immoo maal akka ta’e gara fuunduraatti In sha Allah ni ilaalla.)

Ragaalee **iimaanni qalbiin dhugoomsu** akka taâ€™a agarsiisan keessaa, Jecha Rabbii oltaâ€™aa:

﴿وَلَمَّا يَدْخُلِ ٱلْإِيمَٰنُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾

“Hanga silaa <u>iimaanni qalbii keessan</u> keessa hin seenne.â€•Suuratu Al-Hujuraat 49:14
Kuni namoota baadiyaa â€œNuti iimaana guutuu amanneâ€• jedhaniif deebii kennameedha. Yaa Nabiyyicha isaaniin akkana jedhi, â€œIsin iimaana guutuu hin himatinaa. Garuu, â€œHarka kennine (Islaamofne)â€• jedhaa.**Hanga silaa iimaanni qalbii keessan keessa hin seenne.â€•**

Ammas ragaan biraa iimaanni qalbiin dhugoomsu (dhugaan amanuu) akka taâ€™e agarsiisu keessaa jecha Rabbii oltaâ€™aa:

﴿أُوْلَٰٓئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ ٱلْإِيمَٰنَ﴾

â€œ**Isaan san [Rabbiin] qalbii isaanii keessatti iimaana katabe.â€•**Suuratu Al-Mujaadalah 58:22

Ammas jecha Isaa:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ ٱلَّذِينَ يُسَٰرِعُونَ فِي ٱلْكُفْرِ مِنَ ٱلَّذِينَ
قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِأَفْوَٰهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ﴾

â€œYaa Ergamaa! Warroota afaan isaaniitiin amannee jedhanii garuu <u>qalbiin isaanii hin amanne</u> irraa kanneen kufrii keessa ariifatan si hin gaddisiisiin.â€•Suuratu Al-Maaâ€™idah 5:41

Ammas **iimaanni arrabaan mirkaneessu (dubbachuus)** akka taâ€™ee ragaalee agarsiisan keessaa jecha Rabbii oltaâ€™aa:

قُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَـٰعِيلَ
وَإِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِىَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَآ أُوتِىَ
ٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ١٣٦

â€œ**Jedhaa â€œNuti Rabbitti amannee jirra; wanta gara keenyaatti buufame, wanta gara Ibraahim, Ismaaâ€™il, Isâ€™haaq, Yaâ€™aquubi fi Asbaaxatti buufames [amanne jirra]. Wanta Muusaa fi Iisaaf kenname fi Gooftaa isaanii irraa wanta Nabiyyootaaf kennamettis [amannee jira]. Isaan keessaa tokko fi kan biraa jiddu garagara hin goonu. Nutis warra Isaaf bitameedha (Muslimoota).**â€• Suuratu Al-Baqaraa 2:136
Asbaaxa jechuun sanyii ilmaan Yaâ€™aquub kudha lamaan

Ammas ragaan biraa:

﴿وَقُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱلَّذِىٓ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَـٰهُنَا وَإِلَـٰهُكُمْ
وَٰحِدٌ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ﴾

â€œJedhaa, â€œGara keenyaatti kan buufamee fi gara keessaniitti kan buufameetti amannee jirra. Gabbaramaan keenyaa fi Gabbaramaan keessan Tokkicha, nuti warra Isaaf harka kennaniidha (Muslimoota).â€•Suuratu Al-Ankabuut 29:46

Iimaanni hojii qaamolees taâ€™uu ragaa agarsiisan keessaa jecha Nabiyyii (SAW):
â€œ**Iimaanni dameewwan torbaatamaa ol yookiin jahaatamaa ol qaba; isaan hundarra kan caalu jecha â€œLaa ilaah illallahâ€• dha. Gadi aantun immoo wanta nama rakkisu karaa irraa kaasudha. Qaanin (hayaan) damee iimaanaa irraayyi.**â€•Sahih Muslim 35 b

Ammas, jecha Ergamaan Rabbii (SAW) jiila Abdul Qaysiin jedhaniidha: **Rabbii tokkichatti amanuu isin ajaja. Rabbii tokkichatti amanuun (iimaanni) maal akka taâ€™e beektu?**â€• Isaanis ni jedhan, â€œRabbii fi Ergamaan Isaa hundarra beeku.â€• Nabiyyiinis ni jedhan:**Rabbiin malee haqaan gabbaramaan akka hin jirree fi Muhammad Ergamaa Rabbii taâ€™uu ragaa bahuu, salaata sirnaan salaatu, zakaa kennu, jiâ€™a Ramadaanaa soomuu fi boojii irraa tokko shanaffaa kennuudha.**â€•Sahiih Al-Bukhaari 53

Jecha Nabiyyii (sallallahu aleyh wassallam): â€œ**Namni isin keessaa wanta badaa arge, harka isaatiin haa jijjiru. Yoo hin dandaâ€™in, arraba isaatiin. Ammas, yoo hin dandaâ€™in, qalbii isaatin. Suni iimaana hundarra dadhabaa taâ€™eedha.â€•**

Jedhu, Haafiz ibn Mundih (rahimahullahu) **iimaanni qalbiin amanuu, arrabaan dubbachuu fi qaamoleen hojjachuu** akka taâ€™e, akkasumas, akka dabaluu fi hirâ€™atu agarsiisuuf akka ragaatti dhiyeesse. (Kitaabul Iimaan 2/341, Dr.Aliyy bin Muhammad Faqiihiyy ilaali)

Dhimma kana ilaalchisee jechoonni salafu saalih (namoota gaggaarii darbanii) iimaanni dubbii fi hojii akka taâ€™e irratti wali galuu. Haala armaan gadi kanaan jechoota isaanii muraasa ni kaasna: Iimaamu Ahmad ibn Hanbal (rahimahullahu) ni jedha: Iimaanni dubbii fi hojiidha. Ni dabala ni hirâ€™ata.â€• (As-Sunnah- Imaamu Abdullah bin imaamu Ahmad bin Hanbal (1/307)

Imaamu Al-Aajurii (rahimahullahu) kitaaba isaa â€œAsh-Shariiâ€™ahâ€• jedhu keessatti boqonna tokko akkana jechuun kaaâ€™e: Boqonnaa iimaanni qalbiin dhugoomsu, arrabaan mirkaneessu fi qaamoleen hojjachuudha. Namni muâ€™mina taâ€™uu hin dandaâ€™u hanga amaloonni sadan kunniin isa keessatti walitti qabamaniitti malee.â€• (Ash-Shariiâ€™ah-fuula 119)

Imaamu ibn Baxxah (rahimahullahu) hiikkaa iimaanaa ilaalchisee ni jedha: Hiikni isaa, Rabbiin biraa wanta Ergamtoonni fidanii fi Kitaabban ittiin buâ€™an irraa wanta [Rabbiin] jedhe, itti ajaje, dirqama godhee fi wanta dhoowwe dhugoomsudha. Ergamtoonni kanaan ergaman. Rabbiin azza wa jalla ni jedha:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠
فَٱعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

â€œ[Yaa Muhammad] Si dura ergamaa tokkooyyuu hin ergine, â€œAna malee dhugaan gabbaramaan hin jiru; kanaafu, Ana [qofa] gabbaraaâ€• [jechuun] kan isatti buufnu yoo ta'e malee.â€•Suuratu Al-Anbiyaa 21:25

Kana dhugoomsun: **arrabaan dubbachuu, qalbiin amanuu fi qaamoleen hojjachuun taâ€™a.**â€• (Ash-sharhu wal-ibaanatu ani usuuli Sunnati wa diyaanati (al-ibaanatu Sughraa)-fuula 176

Haala kam irrattu jechoonni salafaa hiika kana fakkaatu ilaalchisee garmalee baayâ€™eedha. Qorannoo gabaabaa kana keessatti tarreessun ni ulfaata.

Caalatti ifa akka ta'uuf hiika iimaana kutaa itti aanu keessatti In sha Allah itti fufna…

Madda: â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 14-18, Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
March 19, 2020
Author
admin